

ЛЕВИЦЬКА

Світлана Юрївна

УДК 347.9

НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ "ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ПРАВОСУДДЯ"

REGULATORY AND LEGAL CONTENT OF THE "INFORMATION AND COMMUNICATION PROVIDING OF ACCESS TO JUSTICE" CONCEPT

викладач, ПВНЗ
"Львівський університет
бізнесу та права"

У статті на основі запропонованого автором алгоритму визначення змісту юридичного поняття на основі методу нормативного контент аналізу досліджено представлення поняття «інформаційно-комунікаційне забезпечення доступності правосуддя» у нормативно-правових джерелах. Доведено, що у зв'язку з відсутністю застосування відповідного терміну актуальним є поелементний підхід, з урахуванням якого окреслено перспективний напрямок подальших досліджень поняття.

В статті на основі пропонуваного автором алгоритму визначення змісту юридичного поняття на основі методу нормативного контент аналізу досліджено представлення поняття «информационно-коммуникационное обеспечение доступности правосудия» в нормативно-правовых источниках. Доказано, что в связи с отсутствием применения соответствующего термина актуален поэлементный подход, на основе которого обозначены перспективное направление дальнейших исследований понятия.

In the article on the basis of the author's proposed algorithm for determining the content of the legal concept on the basis of the method of normative content of the analysis, the concept of «information and communication providing of access to justice» in the normative and legal sources was investigated. It is proved that due to the lack of application of the relevant term, the elemental approach is relevant, taking into account the perspective direction of further research of the concept.

Ключові слова: доступність правосуддя, зміст поняття, нормативно-правовий аналіз, інформаційно-комунікаційне забезпечення

Ключевые слова: социальная экономика, трудовой потенциал молодежи, компетентности, высшее образование

Keywords: accessibility of justice, content of the concept, regulatory and legal analysis, information and communication support

ВСТУП

Останнім часом усе більше уваги науковці та практикуючі юристи звертають на проблематику доступності правосуддя. Це пояснюється не лише особливою значимістю доступності правосуддя як складового елементу права на справедливий суд, закріпленого у ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, але і здатністю цього правового інституту виступати мірилом ефективності судової влади. Доступність правосуддя для пересічних громадян означає не лише можливість звернутись до суду за захистом порушених прав, але і відчуті до себе увагу з боку держави, що слід вважати чинником довіри до неї у цілому та судової гілки влади зокрема.

Доступність правосуддя досліджували Агрба С.Р., Бондарева М.В., Колеснікова І.С., Москвич Л.М., Овчаренко О.М., Сакара Н.Ю., Соломахіна О.М., Сопільник Р.Л. та ін.

Водночас, у існуючих наукових дослідженнях відносно мало уваги приділяється системним проблемам забезпечення доступності правосуддя, зокрема, не-

розв'язаним залишається наукове завдання визначення змісту поняття «інформаційно-комунікаційне забезпечення доступності правосуддя», якому і присвячуємо дане дослідження.

МЕТА РОБОТИ полягає у обґрунтуванні нормативно-правового змісту поняття «інформаційно-комунікаційне забезпечення доступності правосуддя».

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною основою дослідження є теорія судової влади та прав людини, а також теорія правової комунікації.

Робота засновується на інформаційних матеріалах нормативно-правових актів України та Європи, публікаціях у фахових юридичних виданнях та Інтернет-ресурсах.

У ході дослідження використано методи контент-аналізу поняття «інформаційно-комунікаційне забезпечення доступності правосуддя», структурно-логічного аналізу, порівняння підходів до визначення від-

повідного поняття у вітчизняних та зарубіжних нормативно-правових актах, доступних у мережі Інтернет.

РЕЗУЛЬТАТИ

Для визначення змісту будь-якого юридичного поняття пропонуємо використовувати алгоритм, що базується на інтегральному та поелементному підходах [1, С. 3–4] та містить наступні етапи:

1) виявлення досліджуваного поняття (інтегральний підхід) або близьких понять (поелементний підхід) у нормативно-правових джерелах на основі методу нормативного контент аналізу;

2) визначення ступеня розкриття поняття у нормативно-правових джерелах за допомогою методу нормативно-правового аналізу, зокрема, поняття може бути розкритим на таких рівнях:

– у нормативно-правових джерелах повністю розкрито зміст поняття та наведено остаточну кількість його можливих елементів (наприклад, поняття «злочин» та складові цього поняття повністю розкриті у Кримінальному кодексі України), лише на цьому рівні можливе застосування інтегрального підходу;

– нормативно-правові джерела містять згадку про поняття (використовується відповідний термін), але його визначення залишається на розсуд суб'єктів правозастосовчої діяльності;

– нормативно-правові джерела містять перелік елементів поняття, але самі вони у поняття не об'єднуються, натомість відповідне поняття використовується на теоретико-правовому рівні у дослідженнях з юриспруденції (наприклад, поняття «судовий захист», елементи якого викладено у ст. 55 Конституції України та Законі України «Про судоустрій і статус суддів»).

3) визначення ступеня розкриття поняття у наукових джерелах;

4) формулювання на основі логіко-семантичного методу універсального визначення терміну, що описує аналізоване поняття з урахуванням його змісту та основних складових елементів;

5) осучаснення поняття та наближення його змісту до реалій правозастосовчої практики та правовиховної діяльності на основі соціологічних методів.

Користуючись запропонованим алгоритмом здійснено аналіз поняття інформаційно-комунікаційне забезпечення доступності правосуддя (далі – ІКЗДП).

У цілому поняття ІКЗДП не представлено у нормативно-правових джерелах України, відповідний термін не вживається у чинному законодавстві та підзаконних нормативно-правових актах. Найближчим за сутністю поняттям, що фігурує у правових джерелах є «інформаційно-комунікаційна стратегія», концепція якої підготовлена Радою суддів України спільно з Проектом агентства США з міжнародного розвитку (USAID) "Справедливе правосуддя" та Центром суддівських студій [2]. Пропонується наступне визначення відповідного поняття: «Інформаційно-комунікаційна стратегія Ради суддів України – комплекс заходів інформаційного, організаційного, нормативно-правового, видавничого та іншого характеру в межах

повноважень Ради суддів України та відповідно до чинного законодавства, що направлені на гармонізацію відносин судової влади та суспільства, пропаганду ідей правосуддя, забезпечення зростання рівня довіри до судової влади, об'єктивне висвітлення діяльності судової системи в засобах масової інформації та через веб-ресурси» [2].

У Звіті Європейської комісії з ефективності правосуддя (European Commission for the Efficiency of Justice) вживається поняття «Information and communication technology (ICT) in the courts» – інформаційні та комунікаційні технології в судах. Відповідний підрозділ звіту охоплює інформацію щодо електронного правосуддя та електронних судів (e-justice та e-courts). Характеристика стану забезпеченості інформаційно-комунікаційними технологіями здійснюється у таких сферах, як «комп'ютерні засоби, що безпосередньо використовуються суддями та судовими службовцями», «системи реєстрації та управління судовими справами», а також «електронні комунікації та обмін інформацією між судами та їх оточенням» [3].

Відповідно до змін, внесених Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» найближчим часом в Україні має запрацювати «Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система» [4]. Згідно ст. 15 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у редакції від 29.11.2017, у судах, Вищій раді правосуддя, Вищій кваліфікаційній комісії суддів України, Державній судовій адміністрації України, їх органах та підрозділах функціонує Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система, що забезпечує низку завдань, серед яких можливо відмітити пов'язані з забезпеченням доступності правосуддя [5]: обмін документами та інформацією (надсилання та отримання документів та інформації, спільна робота з документами) в електронній формі між судами, іншими органами системи правосуддя, учасниками судового процесу, а також проведення відеоконференції в режимі реального часу; віддалений доступ користувачів цієї системи до будь-якої інформації, що в ній зберігається, в електронній формі відповідно до диференційованих прав доступу; аудіо- та відеофіксацію судових засідань, засідань Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Вищої ради правосуддя, її органів, їх транслявання в мережі Інтернет у порядку, визначеному законом; ведення Єдиного державного реєстру судових рішень; функціонування офіційного веб-порталу судової влади України, веб-сайтів Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів України; функціонування єдиного контакт-центру для управління запитамі, іншими зверненнями; можливість автоматизованої взаємодії цієї системи з іншими автоматизованими, інформаційними, інформаційно-телекомунікаційними системами органів та установ системи правосуддя, органів правопорядку, Міністерства юстиції України та підпорядкованих йому органів та установ; можливість учасникам справи, які мають намір взяти участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, зав-

часно перевіряти в тестовому режимі зв'язок із судом.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження доходимо висновку, що поняття, дотичні до «інформаційно-комунікаційного забезпечення доступності правосуддя» знайшли відображення у вітчизняних та міжнародних нормативно-правових актах. Відсутність закріплення останнього у нормативно-правових актах обумовлює актуальність поелементного підходу, та визначає напрямок подальших досліджень за етапами, окресленими у рамках запропонованого автором алгоритму визначення змісту юридичного поняття, а саме – виявлення переліку елементів поняття у нормативно-правових джерелах, визначення ступеня розкриття поняття у наукових джерелах та формулювання універсального визначення відповідного терміну.

Список використаних джерел

1. Рабінович П., Луців О. Верховенство права: сучасні вітчизняні підходи до інтерпретації. Вісник академії правових наук України. 2012. № 2. С. 3–16.
2. Концепція інформаційно-комунікаційної стратегії Ради суддів України / Рада суддів України. URL: <http://court.gov.ua/userfiles/rsu.pdf> (дата звернення 09.09.2017 р.)
3. European judicial systems. Edition 2010 (data 2008): Efficiency and quality of justice. URL: <https://rm.coe.int/16807476c5> (дата звернення 09.09.2017 р.)
4. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів (Розділи 4-6): Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2147%D0%B0-19/page> (дата звернення 30.11.2017 р.)
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. Дата оновлення: 29.11.2017. URL: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19 (дата звернення 30.11.2017 р.)